

Округли сто

НАУКА – РЕЛИГИЈА – ОБРАЗОВАЊЕ

САДРЖАЈ

<i>ПРЕДГОВОР</i>	5
<i>др Аурел А. Божин, др Ивица Радовановић</i> Чиниоци генезе здравља: религиозност, духовност и вера.....	7
<i>др Весна Трифуновић</i> Религија и образовање	22
<i>др Љубивоје Стојановић</i> Тумачење Библије као наставни предмет на Универзитету	32
<i>Протојереј-ставрофор др Драгомир Сандо</i> Подвиг спасења као задатак црквене педагогије	50
<i>др Мирослава Ристић</i> Употреба Интернета у верској настави (катихези).....	59
<i>др Вук Милатовић</i> Методичка употребљивост библијске параболе	67
<i>Вишиња Мићић, монахиња Нина (Неранцић)</i> Хришћански мотиви у народној и уметничкој бајци – на примерима српских народних бајки и бајки Гроздане Олујић –	72
<i>др Мирко Дејић, др Миодраг Рашковић</i> Утицај религиозне мисли на развој појма бесконачности	85
<i>др Милимир Мучибабић</i> Могућности, задаци и перспективе науке	96
<i>Протојереј-ставрофор Саво Б. Јовић</i> Православна вера као извор са кога се непрестано напајао Михајло Пупин Идворски	106
<i>Драгољуб Цуцић</i> Свети Аугустин и утемељење једне парадигме	115
<i>др Адријан Негру</i> Два века црквеног сликарства у Банату	125
<i>др Хаџи Милош В. Видаковић</i> Научно тумачење молитве и аскезе у спорту	137
<i>др Биљана Мандић</i> Како и зашто вратити наставу црквеног пјевања у ниже разреде основне школе?.....	147
<i>др Миодраг В. Вуковић</i> Измењена стања свести у религији	153

CONTENTS

<i>PREFICE</i>	5
<i>Aurel A. Božin, PhD; Ivica Radovanović, PhD</i>	
Factors of life genesis: religious being, spirituality and faith	7
<i>Vesna Trifunović, PhD</i>	
Religion and Education.....	22
<i>Ljubivoje Stojanović, PhD</i>	
Interpreting the Bible as a Teaching Subject at the University.....	32
<i>Dragomir Sando, PhD</i>	
Salvation as the Task of Church pedagogy	50
<i>Miroslava Ristić, PhD</i>	
Use of the Internet in Teaching Religion	59
<i>Vuk Milatović, PhD</i>	
Methodological Use of the Bible Parabola	67
<i>Višnja Mičić; Nina Nerandžić</i>	
Christian Motifs in Folk and Artistic Tales – The examples of Serbian folk tales and tales of Grozdana Olujic –	72
<i>Mirko Dejić, PhD; Miodrag Rašković, PhD</i>	
Influence of the Religious Thought on the Development of the Infinity Term	85
<i>Milimir Mučibabić, PhD</i>	
Possibilities, tasks and perspectives of science.....	96
<i>Savo B. Jović</i>	
Orthodox Religion as a Source which Mihajlo Pupin Idvorski Permanently Used.....	106
<i>Dragoljub Cucić</i>	
St Augustine and the Foundation of a Paradigm.....	115
<i>Adrijan Negru, PhD</i>	
Two centuries of Church Painting in Banat	125
<i>Hadži Miloš V. Vidaković, PhD</i>	
Scientific Interpretation of a Prayer and Ascetic in Spot.....	137
<i>Biljana Mandić, PhD</i>	
How and Why Should Church Singing be returned to Lower Grades of the Primary School?	147
<i>Miodrag V. Vuković, PhD</i>	
Altered states of mind in religion.....	153

др Аурел А. Божин, др Ивица Радовановић

Учитељски факултет, Београд

Чиниоци генезе здравља: религиозност, духовност и вера

Резиме: У раду се најпре одређују, на темељу неких новијих теоријских разматрања и емпијских истраживања, појам религиозности и духовности као и релација између та два појма. Затим се, са Озером и сарадницима, издваја вера као заједничка карактеристика и основа религиозности и духовности. Следи приказ и дискусија једног ранијег одређења вере као генерализованог ресурса отпорности, развијеног полазећи од салутогеног модела здравља Арона Антоновског. У завршном делу рада се указује на досадашњу (неадекватну) рецензију салутогенезе и салутогеног модела здравља на подручју истраживања релације између религије и здравља и указује на неке педагошке импликације тог конструкта и тог модела

Кључне речи: религиозност, духовност, вера, здравље, генерализовани ресурси отпорности.

Summary

This paper is primarily on determination, based upon some new theoretical discussions and empirical research, of the term of religious being and spirituality and the relation between these two terms. After this, the faith is distinguished as a common characteristic and the basis of religious being and spirituality. The following segment is distinguishing a previous determination of faith as generalised resource of resistance, developed started from the salutogenic model of health of Aron Antonovski. The final segment of the paper is pointing at the current (inadequate) reception of salutogenesis and salutogenic model of health in the area of the research of realisation between religion and health and these points at some pedagogical implications of that construct and that model.

Key words: religious being, spirituality, Faith, health, generalised resources of resistance.

Религија и образовање

Резиме: *Нема добре приче о односу религије и образовања на овим просторима без главног јунака усуда. Наш балкански усуд је да никако не успевамо да утекнемо од њега. Наш данашњи усуд се зове транзиција. Усуд друштвима у транзицији немилосрдно поставља тежак задатак откривања развојне формуле која би их у кратком року приближила захтевима развијених западних друштава. Следећи логику нових политичких реалности и нових оријентира друштвеног развоја, и српско друштво настоји да се приближи тим захтевима тражећи одговоре на следећа питања: (а) како употребити традицију у процесу транзиције и извести прагматичну промену односа према традицији и (б) како у свеобухватном процесу промена помирити разлике између вредности националне културе и доминантних вредности настајуће глобалне културе? Структуралне промене друштва представљаће нов функционални оквир за одговарајуће промене у образовању и успостављање новог односа између образовања и религије.*

Кључне речи: *религиозност, духовност, вера, здравље, генерализовани ресурси отпорности.*

Summary

The story about education/religion relationship in our country would not be complete without the main character: fate. Our Balkan fate lies in the fact that we never manage to run away from it. Our present fate is called transition. Fate ruthlessly gives societies in transition a difficult task to find out the formula of development which would enable them to approach the requirements of developed western societies in a short time. Following the logic of new political reality and new landmarks of social development, the Serbian society is now making attempts in approaching those requirements above all by trying to find the answers to the following questions: (a) how to use tradition in transition process and change the quality of relationship to tradition?, and (b) how, in the process of changing culture, to bridge the gap between national culture, on the one hand, and universal cultural patterns, on the other? Structural social changes will represent a new functional framework for corresponding changes in education and creation of new relationship between of education and religion.

Key words: *religious being, spirituality, Faith, health, generalised resources of resistance.*

Тумачење Библије као наставни предмет на Универзитету

Резиме: Основна теза рада јесте то да општеобразовни принципи подразумевају познавање различитих ставова о свету и човеку, што претпоставља право студената на елементарне информације о основним библијским појмовима и порукама током студија. Свестан чињенице вишедеценијског омаловажавања Библије и прогона вере из друштвеног живота и трагедије тзв. научног атеизма, аутор са уважавањем према свима говори о важности тих заборављених и потиснутих садржаја. Инсистира се на потреби стваралачког дијалога између светог и овосветског (световног – секуларног), што неминовно укључује добар дијалог разумне вере и доброг знања. Што се више упознајемо, разлике постају стварно креативне и покрећу прогресију животног стваралаштва.

Кључне речи: Библија, Универзитет, Црква, вера, тумачење, богословље, верске истине, научне хипотезе.

Summary

The basic idea of the paper is that general education principles mean recognizing the different attitudes about the world and the man, and this means the right of students to gain the basic information on the basic biblical terms and messages during studying. Being aware of the fact that studying the Bible has been neglected for many years, the faith in God has been expelled from the social life, and the tragedy of scientific atheism has appeared, the author, respecting all the people, tells about the importance of those forgotten and suppressed contents. It is being insisted that there is the need for a creative dialogue between secular and holy, which inevitably introduces good dialogue of the sensible religion and good knowledge. The more we know each other, the differences appear to be more creativity and they move the progression of life creativity.

Key words: The Bible, University, the Church, Faith, interpreting, religious truths, scientific hypotheses.

Подвиг спасења као задатак црквене педагогије

Резиме: *Задатак црквене педагогије (читати: образовања, образац живота) је да приведе човека спознању Добра и укаже му не само на тај циљ, него и на методiku тог пута која показује како до тога циља стићи: боголикост човекова била је и јесте првоеванђеље, бесмртно еванђеље, неуништиво еванђеље. Општи принципи црквене педагогије заснивају се на схватању да се у боголикости налази човеков смисао постојања. У каквом односу стоје данас Црква и школа по приступу образовању? Само као еклисиолошки и литургијски засновано, наше модерно образовање и васпитање ће моћи да постигне свој циљ „стављања у вечност новог човека“.*

Ако се одвоји школа од Цркве, или почне да функционише паралелно са Њом, или, што је још горе, ако се уздигне изнад Цркве, онда она губи своју праву функцију и постаје бесплодна. Као таква, она ће понудити знање лишено божанске силе истинског просветљења, преображења и спасења. Школа, научници, наука, уметност, технологија - постају сами себи сврха. Постоји низ фактора који су у верском смислу неиздиференцирани, као што су убрзани научни и технолошки развој, међународно право и међународне организације, који своје програме посматрају из светске, глобалистичке перспективе. Они су окарактерисани као секуларизовани производи религија, нарочито хришћанске културе. Секуларизам се уклапао у све што му је сродно или је изнедривао све оно што је касније као последица уследило. Поједине идеологије, попут социјалних покрета, често су заодеване у рухо протеста или револуције усмерених против вере. Секуларизам је одувек одлучно покушавао да наметне свему, па и просвети своје виђење света које ће бити универзално, истовремено стварајући нове снажне мотиве за раздвајања и изолације, које опет стварају нове потешкоће (нпр. безличне, кошмарне мегалополисе, немилосрдне економске коалиције). У нарушавању васпитног процеса намеће се само по себи питање. Центар овог новог научно-педагошког удубљивања је човек, узет као норма свих ствари: са својим обоготвореним знањем и практичним знањем почиње да гледа стварност, стрмоглаво.

Равнотежа између црквеног и општег схватања просвете и помесности пружа нам поштовање према традиционалним верским вредностима уз уважавање свега што је савремено оправдано и откривања општег смисла који води ка општем добру. Ту црквена педагогија има своје видно и кључно место.

Кључне речи: *подвиг, спасење, педагогија, литургија, васпитање.*

Summary

The aim of church pedagogy (meaning education and the pattern of life) is to lead a Man to the realisation of the Good and show him not only this aim, but also the methodology of this way which shows how to achieve this aim. God-looking of the man is pro Testament, immortal Testament, and The Testament which cannot be destroyed. In this belief of understanding the general principles of Church Pedagogy, the reply is that God-like is the essence of man's existence. What is the relation between a Church and school considering the approach and understanding education? Only if ekklesiologically or liturgically based, our modern education and pedagogical work can achieve its aim "appearing in the eternity of a new man".

Understanding the world's education and secular if parted from the Church, or if it starts to function parallel to it, or even more if it goes far above it, then the school loses its real function and becomes infertile. As such, it will offer knowledge without heavenly power of the true enlightens transformation and salvation. School, scientists, science, art, technology become purpose for themselves. There are many factors which are in religious sense undifferentiated, such as fast scientific and technological development, international law and international organisations which see their programmes from world, global perspective. They, as such, have been characterised as secular products of religion, particularly Christian culture. Secularism was a part of everything alike, and it became something which consequently it was to become. Certain ideologies, such as social movements, are often in the form of a protest or revolution directed against religion. Secularism has been from its start in attempt to place itself and even to enlighten its view of the world, which is going to be universal, at the same time forming new strong motifs for separation and isolation, which make new difficulties again. Devastating the educational process, there is a question in agony. The centre of the new scientific-pedagogical focus is a man, taken as a measure for all things, with his godly knowledge and practical knowledge; he starts to face the reality immensely.

The mentioned harmony between the Church and general understating of scalars in general gives us another impression. This is to observe with dignity traditional religious values taking everything which is contemporary justified and to reveal their general sense which leads to general wellness. This is the key role of the Church pedagogy.

Key words: *deed, salvation, pedagogy, liturgy, pedagogical work.*

др Мирослава Ристић

Учитељски факултет, Београд

Употреба Интернета у верској настави (катихези)

Резиме: Циљ овог рада је да се укаже на могућности употребе Интернета у верској настави. Рад обухвата неколико основних тема: православно, литургијско искуство, образовање и верска настава; православно поглед на употребу Интернета и делатна вера светских научника и верска настава подржана Интернет технологијама. Да би Интернет био стимулативно наставно окружење, тј. окружење које подржава вероучитеља, наставно окружење које је релевантно и окружење које стимулише ученика неопходно је постојање одређених предуслова и сазнања за његову правилну употребу, а пре свега сагледавање кроз парадигму литургијског промишљања.

Кључне речи: верска настава, Интернет, образовање.

Summary

The aim of this paper is pointing at the possibility of using the Internet in teaching Religion. The paper includes several basic topics: Orthodox, liturgy experience, education and teaching religion; Orthodox view on the use of the Internet and the usage faith of the world scientists and Religious education supported by the Internet technology. The Internet should be stimulation in a teaching environment, i.e. the environment which supports the Teacher of Religion, teaching environment which is relative and the environment which stimulates a student, it is necessary that there are certain pre-conditions and knowledge for their adequate use, and first of all observing it through the paradigm of liturgy contemplation.

Key words: teaching religion, the Internet, education.

др Вук Милатовић

Учитељски факултет, Београд

Методичка употребљивост библијске параболе

Резиме: Аутор се у овом тексту бави природом параболе као књижевне врсте и облика приповедања у Новом завету. Прецизније речено, бави се методичком структуром новозаветне параболе, тј. успоставља аналогију између проблемско-истраживачког поступка у савременој настави књижевности, с једне, и поступка и функције причања у библијској параболу с друге стране. Библијска прича-парабола је веома инспиративна и подстицајна за откривање методичке функције причања, тј. за утврђивање поступка решавања одређеног проблема. Учење решавањем проблема помоћу новозаветне приче-параболе подударно је с проблемско-истраживачким поступком решавања проблема у настави књижевности.

Кључне речи: параболa, библијска параболa, методика, проблемски приступ, методички поступак, новозаветна параболa.

Summary

In this paper, the author deals with the nature of parabola, as a literary sort and the form of telling in the New Testament. Precisely speaking, he deals with methodological structure of the New Testament parabola, i.e. he makes an anthology between problem-research approach in contemporary literary teaching, on one hand, and on the other, ways and functions of talking the Bible parabola. Biblical tale-parabola is very inspirational and encouraging for revealing methodological function of talking, i.e. for determining approaches of solving certain problems. Learning by solving problems by the New Testament tale-parabola is matching from problem-research approach of solving problems in teaching literature.

Key words: parabola, Biblical parabola, Methodology, problem approach, methodological approach, The New testament parabola.

***Хришћански мотиви у народној и
уметничкој бајци
– на примерима српских народних бајки
и бајки Гроздане Олујић –***

Резиме: Овај рад има за циљ тумачење хришћанских мотива у народној и уметничкој бајци, као и давање кратког осврта на њихов међусобни однос. Истражићемо како се хришћански елементи уклапају у свет народне и уметничке бајке и како се односе према њеној етичкој димензији.

У анализи народне бајке, која је заснована на паганском поимању света, бавићемо се расветљавањем накнадно унетих хришћанских мотива. Тиме ћемо дотаћи једну занимљиву етапу у развоју колективне свести.

У уметничкој бајци однос паганских и хришћанских мотива је нешто другачији. Они нису хронолошки супротстављени. У уметничкој бајци постоји свестан одабир и свесно комбиновање мотива. У анализи одабраних уметничких бајки проучаваћемо хришћанску етику која је уткана у њихов идејни слој.

Рад је замисљен као разговор са монахом, чија је улога да да свој поглед на хришћанско значење ових мотива.

Кључне речи: бајка, хришћанско, мотив, љубав, жртва, преображај, етика.

Summary

This paper has the aim of interpreting Christian motifs in folk and artistic tale, as well as giving a short review on their mutual relation. We are going to research how Christian elements fill into the world of folk and artistic tale and how they refer to its ethic dimension.

The analysis of the folk tale, which is based on the pagan perceiving of the world, will be focused on enlightening additionally added Christian motifs. In the artistic tale, there is conscious choosing and conscious combining motifs. In the analysis of chosen artistic tales, we are going to study Christian ethics which is interwoven into its idea layer.

The paper is imagined as conversation with the monarch, whose role is to give own view on Christian meaning of these motifs.

Key words: tale, Christian, motif, love, sacrifice, metamorphosis, ethics.

др Мирко Дејић, др Миодраг Рашковић

Учитељски факултет, Београд
Математички институт, Београд

Утицај религиозне мисли на развој појма бесконачности

Резиме: Један од фундаменталних појмова математике, а и науке уопште – бесконачно, имао је бурну историју и његово прихватање или неприхватање директно је зависило од важећих религиозних и филозофских погледа епохе. Све ово доводи до тога да се, тек, почев од XVII века овај појам поново открива, иако су га већ открили стари Грци. Циљ рада јесте да укажемо на велику улогу религиозне мисли, нарочито хришћанског погледа на свет, на стварање појма бесконачног и припремање људског ума за његово прихватање и коришћење. Закључак је да је овај појам сазрео за прихватање и коришћење од стране математичара тек после хришћанских расправа у доба схоластичара о Богу и његовој егзистенцији, о души, о Свету као створеном итд. У раду износимо историјат појма „бесконачно” и пратимо како је тај појам развијан под утицајем религије. Биће приказан и директан утицај религије на стварање теорије бесконачности коју је дао чувени немачки математичар Кантор.

Кључне речи: бесконачно, Бог, универзум, трансфинитни бројеви, потенцијално бесконачно, актуално бесконачно.

Summary

One of the fundamental terms of mathematics and science in general, the infinity, has had a difficult history and its accepting or refusal directly depended on the current religious and philosophical views of the epoch. All of this leads to the fact, that only at the beginning of the 17th century this term was revealed again, although it had been revealed by the old Greeks. The aim of the paper is to point at the great role of the religious thought, particularly Christian view of the world, creating the term infinity and preparation of the human mind for its accepting and use. It has been concluded that this term is mature for accepting and use by the mathematicians only after Christian debates in the time of the Scholastics, about the God and his existence in spirit, about the World as created, etc. We state in this paper the history of the term “infinity” and we follow how this term has been developed under the influence o religion. The direct influence of religion is going to be shown, concerning the creation of the theory of infinity, given by the famous German mathematician Kantor.

Key words: infinity, God, Universe, transfinite numbers, potentially infinite, actual infinite.

Могућности, задаци и перспективе науке

Резиме: Крај једног и почетак новог миленијума налаже обавезу сабирања добра и зла, те трасирања новог почетка. Отуда је сво настајање човјека да протоку времена да свој печат, што зовемо историјом, било везано за схватање заједнице, слобода, или једнакости и демократије. Да ли то ми живимо у времену дефинитивног тријумфа демократије или само пролазимо кроз још један циклус њеног успона, након кога слиједи њена неизвјесна будућност? Или је демократија празна љуштура и као таква постала „најбесмисленија ријеч на свијету“ (Бернар Крик)? Недовољна хуманистичка утемељеност „епохе напретка“ постала је исувише видна. Ове узвишене циљеве (слобода, једнакост) покушавале су реализовати различите цивилизације и људска друштва кроз историју, тј. политички системи од капитализма до социјализма. Пад Берлинског зида разумијеван као „крај“ и крах „источне идеолошке парадигме“, тј. реалног социјализма, ослободио је простор незадрживој планетаризацији капитализма и дао му шансу да оствари тај човјеков сан о хармоничној будућности. Либералне демократије нису способне, чак и кад би хтјеле да задовоље поменуте демократске критеријуме.

Кључне речи: наука, демократија, слобода, једнакост, прогрес, глобализам, неолиберализам.

Summary

The end of one millennium and the beginning of the next one, proposes the duty of establishing the good and the evil and making a new start. Due to this flow of time, a man attempts to leave his own trace and this is called history, either understood as understanding of history, community freedom or simplicity and democracy. Do we live in the time of the definite triumph of democracy, or are we only passing through a cycle of its rise, after which insecure future follows? Or, is democracy an empty shell and as such it became “the word of an utter nonsense in the world”? Insufficient humanistic determination of the “epoch of prosperity” has become too visible. These sublime aims (freedom, equality) have been tried to be achieved by different civilizations and human society through history, i.e. political systems from capitalism to socialism. The Fall of the Berlin Wall understood as the end and the fall of the “eastern ideological paradigm”, i.e. real socialism, freed the space for advancing planetarisation of capitalism and gave chance to fulfil a man’s dream about the harmonious future. Liberal democracies are not capable of doing this, even if they want to fulfil the mentioned democratic criteria.

Key words: science, democracy, freedom, equality, progress, globalise, neoliberalism.

**Православна вера као извор
са кога се непрестано напајао
Михајло Пупин Идворски**

Резиме: *Михајло Пупин спада у сам врх светских научника, али је многим мало познато да је он био и дубоко религиозна личност. О томе непосредно говори он сам у своме аутобиографском делу Од паињака до научењака; реч је, наиме, о одломцима из његовог раног детињства са банатских паињака, па преко његовог учешћа у активном животу православних енклава у Европи и Америци, затим о његовим лабораторијским истраживањима и сл. – и свуда је присутна и исказана реч о томе да постоји духовна сила која ствара, условљава и држи све што ми видимо и проучавамо, и та сила није стихијска и случајна, него је лични Бог извор његових надахнућа – Бог комуникације са личним. Бог је извор његових надахнућа, религиозно-моралних, научних, друштвених ... и услов његове топле интимне молитве.*

Пупинов ближњи је сваки човек, јер он је своје Православље ставио на услугу целом човечанству, свима људима, без обзира на класу, расу и пол. Љубављу према Богу изнад свега и ближњем испред свега, неуморно сејући добро, он је свим својим бићем сведочио Христа Васкрслога. Оваква љубав водила га је ка сталном уподобљавању Христу.

Кључне речи: наука, духовност, физика, душа, љубав.

Summary

Mihajlo Pupin is one of the most prominent world scientists, although not many people know that he was also a deeply religious man. He, himself tells about this in his book From Pasture to Science. It is about some passages about the contents from his early childhood from the Banat pastures, and his participation in Orthodox enclaves in Europe and America, his laboratory research etc. And everywhere, there is always a word about the spiritual power which creates, conditions and keeps everything we see and study, and that this power is not accidental and fast, but the very God is the source for its inspiration – The God in communicating with the personal. The God is the source of his inspiration, religious-moral, scientific, social and the cause of its intimate prayer.

Pupin's is close to all the people, because he put Orthodox religion in the service of manhood, to all people, no matter which class, race or sex they belong to. Love for God above all, and to the closest one in front of everything. He was the proclaimer of the good; with all his being he was witnessing Christ. This kind of love led him to permanent pleasing Christ.

Key words: science, spirituality, physics, spirit, society.

Драгољуб Цуцић

Регионални центар за таленте „Михајло Пупин”, Панчево

Свети Аугустин и утемељење једне парадигме

Резиме: Свети Аугустин је један од водећих теолога и филозофа раног средњег века. Утицај његових схватања није се протезао само до 13. века како се уобичајено може пронаћи у текстовима о њему, када се зачиње клица науке. У овом раду се актуелизују његова незаобилазност приликом разматрања времена. Свети Аугустин се пита и даје одговоре. Снажан утисак оставља чињеница да су ти одговори, суштински теолошки, остали као парадигма каснијим научним космолошким теоријама. Значај светог Аугустина је да је управо он утелотворио прво онтолошко-теолошко начело у научне теорије настанка Универзума, јер Исповести су били читанка генерацијама које су утемељивале релевантност данашње научне мисли о Постању.

Кључне речи: свети Аугустин, време, вечност, начело, теологија, наука.

Summary

St Augustine is one of the leading theologises and philosophers of the early Middle Ages. The influence of his beliefs had not changed only to the 13th century as it can be seen in texts about him, when there is a start of the science. This paper is actuality of his unaoidance in discussing the time. St Augustine asks himself and gives answers. There is a strong impression that those replies are actually theological, and they remained as a paradigm of further cosmological theories. The importance of St Augustine is that it is him who firs made ontological theological postulate into the scientific theories of the Universe, because Confessions was a reader for generations who made the foundation for relevance o today's scientific though about the Genesis.

Key words: *St Augustine, time, eternity, postulate, theology, science.*

др Адријан Негру

Учитељски факултет, Београд

Два века црквеног сликарства у Банату

Резиме: Банат је у периоду од два века био област снажне вишенационалне и разноврне царевине у којој се та хомогеност указала као значајан фактор, чак и после раздвајања двеју православних цркава 1864. године, јер је црква и даље задржала важну дидактичку функцију у оквиру културних збивања и учвршћивању моралног кодекса. Мада су црквене и државне реформе у основи пропагирале сличне моралне норме, оне су се у извесној мери разилазиле из разлога што је црква у први план стављала бригу о вернику, а држава бригу о поданику. Временом обогата грађанска класа следила је црквену јерархију тако да је сликарство радионица, у свим својим фазама и менама, било брзо и без отпора прихваћено као у градским тако и у сеоским срединама.

Кључне речи: радионице, зографи, руфети, радионице, црквено сликарство.

Summary

Banat was in the period of two centuries the area of strong multi national and various religion empire, in which homogeneous environment was presented as an important factor, even after separation of the two Orthodox churches in 1864, because the church still had an important didactic function within the culture of occurrences and establishing the moral codex. Although Church and state reforms, in their basis, supported similar moral norms, they in certain extent went apart, because the church put the care about the worshipper in the first place, and the state put the care of the citizen. During time, citizenship became rich and they followed the Church hierarchy, so that a painting workshop, in all its phases was fast accepted both in urban and rural surroundings.

Key words: workshops, zoography, ruffed, workshop, church painting.

др Хаџи Милош В. Видаковић

**Државни Универзитет у Новом Пазару
департамент спорта и рехабилитације**

Научно тумачење молитве и аскезе у спорту

Резиме: Поливалентна природа спорта и његов шири аспект посматрања у односу на друштво, политику, религију и сам живот уопште, стављају спорт у жижу свих друштвених збивања. Структура овог вредносног система одређена је фундаменталним (латентним) димензијама које као генератори варибијалитета у интензитету ставова појединаца манифестују и профилишу конкретне, индивидуалне вредносне системе који опредељују људе и њихово понашање у свакодневном животу.

Потпуно је јасно да за постизање врхунских резултата савременом спортисти нису довољне само физичке предиспозиције, издржљивост, истренираност, већ је све очигледније да несумњива улога у томе припада психичкој и духовној равнотежи.

Рад у спрези са физичком кондицијом и предиспозицијама може резултирати беспрекорном техником и савршеном тактиком. Међутим, изазови савременог спорта носе у себи низ страхова, стресова и оптерећења сваке врсте. Недостатак емоционалне стабилности у директној је вези са неадекватном психолошком припремом и недостатком вере.

Буђење и јачање ових успаваних снага у човеку-спортисти требало би да га ојача и припреми за постизање још бољих резултата у оптималној равнотежи телесних и духовних оптерећења.

Имајући у виду историјску улогу и значај хришћанства на живот људи, с правом се може очекивати да је православље, односно хришћанство оставило, а и данас оставља, дубок траг на развој спорта уопште. Ово је можда помало неуобичајен приступ овој тематици из више разлога. Прво, сама веза хришћанства и спорта; друго, тема је потпуно нова и до сада на овај начин није третирана, што представља веома одговоран задатак и захтева најозбиљнији приступ истраживању.

Кључне речи: молитва, аскеза, спорт, дух, тело.

Summary

Polyvalent nature of sport and its wide aspect of viewing in relation to society, politics, religion and the very life, put sport into the centre of all social occurrences.

The structure of this value system is determined by fundamental (latent) dimensions which as generators vibrate in the intensity of attitudes of the individuals and they manifest and profile definite, individual systems which define people and their behaviour in everyday life.

It is absolutely clear that in achieving the highest results, contemporary sportsmen do only physical predispositions, endurance, but it is obvious that physical and spiritual harmony are important. Work in accordance with physical condition and predisposition can result in the perfect technique and tactics. But, challenges of the contemporary sport are filled with fear, stress and burden of any kind. Insufficiency of emotional stability is in direct connection with inadequate psychological preparation and insufficient faith.

Waking up and strengthening these sleepy powers in the sportsman should strengthen him and enable him to achieve better results in optimal harmony of body and spiritual burden.

Considering the historical role and the importance of Christianity on the role of the people, it can be expected that Orthodox religion has left and is still leaving a deep kind of influence on the development of sport in general. This might be an unusual approach to this thematic for many reasons. First of all, the very relation between Christianity and sport; second, the topic is completely new and it has been treated so far, and this represents a responsible task and demands the most serious approach to research.

Key words: prayer, askesis, sport, spirit, body.

др Биљана Мандић

Музичка академија, Источно Сарајево

Како и зашто вратити наставу црквеног пјевања у ниже разреде основне школе?

Резиме: Текст је резултат дугогодишњег бављења историјатом наставе музичке културе у основној школи и посебног интересовања за наставу црквеног пјевања. Рад указује да у процесу формирања цјелокупне личности са позиције васпитања и образовања, хришћанства са једне и педагогије са друге стране, умјетничко васпитање има велику улогу. Ако је правилно схваћено, умјетничко васпитање тежи ка складном развоју свих снага потребних за културни живот, али доприноси и општем духовном развоју и одуховљењу личности.

Кључне речи: црквено пјевање у основној школи, музичка култура, настава вјеронауке, хришћанско васпитање, психологија молитве.

Summary

This paper is the result of many years' work on the history of teaching Music culture in the primary school and a special interest for teaching church singing. The paper shows that in the process of forming the whole personality, from the point of educational work, Christianity on one side and pedagogy on the other, art pedagogical work has a great role. If it is correctly understood, art pedagogical work tends to present harmonious development of all powers necessary for cultural life, but it also contributes to general spiritual development and spirituality of personality.

Key words: church singing in the primary school, music culture, teaching religion, Christian upbringing, psychology of prayer.

Измењена стања свести у религији

Резиме: Људска свест је најстарији, али на неки вошебан начин и најмлађи предмет проучавања и истраживања. Разлог је једноставан: то је најкомплекснија појава или феномен у Универзуму. Када смо се хватали у коштац, покушавајући да разрешимо, ту мистерију, једну од „мистерија над мистеријама“, као да смо били стопљени са општим таласом живота у Универзуму постајући његов интегрални део.

Када смо занемаривали истраживање свести, њено порекло и њен значај, као да смо занемаривали сам чин нашег битисања на овој Земљи.

Ми смо повезали, као оригинални допринос, две појаве: измењена стања свести и различите религијске оријентације.

Полазне премисе су биле:

- 1) „Измењена стања свести су *conditio sine ljuja non*, сваке успешне религиозне оријентације“;
- 2) Свест није продукт или „излучевина“ био-физиолошке интеракције наших неурона. Она је „интринсично“ (унутрашње) својство саме креације (Алфред Норт Вајтхед);
- 3) Човек је „хомо екстазис“ („*homo edžtasis*“);
- 4) Човек је „хомо религиозус“ („*homo religiosus*“).

„Човек је одувек желео да трансцендира своју овоземаљску реалност, увек је веровао у низ сила неразумљивих човеку у већини случајева, које су на овај или онај начин повезане са његовом егзистенцијом или утичу на њу. Такво веровање је изродило једну специфичну димензију људске егзистенције - религију. Она је *spiritus movens* била у историји људске цивилизације целокупног или скоро целокупног духовног стваралаштва, културе у целини.

„Измењена стања свести“ била су друмови ка „светом“ (транценденцији).

Кључне речи: свест, измењена стања свести.

Summary

Human mind is the oldest, but in a curious way the youngest subject of research and study. The reason is simple: this is the most complicated occurrence or a phenomenon in the Universe. When we were trying hard to solve that mystery, one of the “utmost mysteries”, it was as if we had approached a part of a general form of life in the Universe, becoming its integral part.

When we neglected the mind research, its origin and importance, it was as if we had been neglecting the very act of being in this planet.

We connected, as the original contribution, two occurrences: the altered state of mind and different religious orientations.

The initial premises were:

- 1) *„Altered states of mind are condition sine ljuja non of any successful religious orientation”*
- 2) *The mind is not a product or “secretion” of bio-physiological interaction of our neurones. It is an „intencstic” (inner) means of a very creation (Alfred North Whitehead).*
- 3) *A man is “homo extasis”*
- 4) *A man is “homo religiosus”*

„A man has always wanted to transcendent his earthy reality, he has always beloved in the sequence of powers not understandable for a man in most cases, which are in either way connected with his existence or they influence it. This belief has made a specific dimension of a human existence – religion. It was “spiritus movens” in the history of human civilization of the whole or almost whole spiritual creation, and culture in general”.

„Altered states of mind” have been highways to “sacredness” (transcendence).

Key words: mind, altered states of mind.